

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2021 m. gegužės 17 d.
(OR. en)

8618/21

COMPET 336	EMPL 190
IND 120	ENER 166
MI 330	ENV 289
CLIMA 100	ESPACE 50
CONSOM 116	PI 35
DIGIT 57	POLMIL 66
ECOFIN 424	RC 19
EDUC 158	RECH 201

PRANEŠIMAS

nuo: Pirmininkaujančios valstybės narės

kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Dalykas: *Pasirengimas 2021 m. gegužės 27 d. Konkurencingumo tarybos posėdžiui*
Naujosios Europos pramonės strategijos atnaujinimas: itin svarbu užsitikrinti galimybę gauti svarbiausių žaliavų
Politiniai debatai

Delegacijoms pridedamas pirmininkaujančios valstybės narės pranešimas „Naujosios Europos pramonės strategijos atnaujinimas: itin svarbu užsitikrinti galimybę gauti svarbiausių žaliavų“, rengiantis politiniams debatams 2021 m. gegužės 27 d. įvyksiančiame Konkurencingumo tarybos posėdyje.

Konkurencingumo taryba | Vidaus rinka ir pramonė

Naujosios Europos pramonės strategijos atnaujinimas: itin svarbu užsitikrinti galimybę gauti svarbiausių žaliavų

Pirmininkaujančios valstybės narės parengtas diskusijoms skirtas dokumentas

Nuo 2020 m. kovo mėn., kai Komisija patvirtino pramonės politikos dokumentų rinkinį, daug kas pasikeitė. Nuo COVID-19 pandemijos Europos ekonomika smarkiai nukentėjo – įvairiuose sektoriuose ir pramonės ekosistemose pandemija padarė skirtingą kiekybinį ir kokybinį poveikį.

Gegužės 5 d. Komisijos pateiktoje atnaujintoje pramonės strategijoje dar kartą patvirtinami 2020 m. kovo mėn. nustatyti prioritetai, visų pirma žalioji ir skaitmeninė pertvarka. Be to, joje pateikiamas vertinimas, kaip būtų galima pasinaudoti pandemijos krizės metu įgyta patirtimi siekiant paskatinti ekonomikos atsigavimą, padidinti ES atvirą strateginį savarankiškumą (tai buvo išsamiai aptarta šių metų kovo mėn. įvykusiame neformaliame konkurencingumo (vidaus rinka ir pramonė) ministrų posėdyje) ir paspartinti dvejetainę pertvarką, atsižvelgiant į 2020 m. spalio mėn. išvadose Europos Vadovų Tarybos pateiktus prašymus: i) pateikti strateginę ataskaitą dėl bendrosios rinkos, įskaitant informaciją apie dabartinę padėtį, susijusią su Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo veiksmy planu; ii) įvertinti esamų procedūrų pakankamumą ir poreikį imtis veiksmy siekiant padidinti bendrosios rinkos atsparumą ir iii) nustatyti strateginės priklausomybės ryšius, visų pirma jautriausiose pramonės ekosistemose, pavyzdžiui, sveikatos srityje, taip pat pasiūlyti priemonių šiems priklausomybės ryšiams sumažinti.

Bendrosios rinkos atsparumo didinimas

Pirmojoje metinėje bendrosios rinkos ataskaitoje nagrinėjamas, be kita ko, krizės poveikis bendrajai rinkai ir Europos bendrovėms, be kita ko, pramonės ekosistemoms bei mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI). Joje taip pat vertinama pažanga šalinant pagrindines bendrosios rinkos kliūtis.

Remdamasi analizės rezultatais ir įgyta patirtimi, Komisija patvirtina savo įsipareigojimą ieškoti būdų, kaip padidinti bendrosios rinkos atsparumą. Tai apima bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo ekstremaliose situacijose priemonę, kuria siekiama pateikti struktūrinį sprendimą, kuriuo būtų užtikrintas asmenų, prekių ir paslaugų prieinamumas ir laisvas judėjimas galimų krizių ateityje sąlygomis.

Dokumente taip pat akcentuojama, kad Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo darbo grupė, 2020 m. kovo mėn. įsteigta pagal Pramonės strategiją, atlieka svarbų vaidmenį kaip aukšto lygio forumas, kuriame Komisija ir valstybės narės kartu ieško sprendimų, kaip pašalinti bendrosios rinkos kliūtis.

Bus dedamos pastangos spręsti klausimus, susijusius su 2020 m. bendrosios rinkos kliūčių ataskaitoje nustatytais apribojimais ir kliūtimis. Visų pirma Komisija išnagrinės galimybes nustatyti verslo paslaugų srities standartus ir pagerinti praktinį darbuotojų komandiravimo įgyvendinimą. Taip pat daug dėmesio bus skiriama prekių ir paslaugų sąveikai visose ekosistemose ir veiksmingos rinkos priežiūros, kurią vykdo nacionalinės institucijos, vaidmeniui sprendžiant reikalavimų neatitinkančių gaminių problemą.

Konkrečios kovai su pavėluotais mokėjimais skirtos iniciatyvos, pavyzdžiui, būsimas Pavėluotų mokėjimų stebėjimo centras, investicijų į MVI sutelkimas per „InvestEU“ MVI liniją ir naujas viešojo ir privačiojo sektorių Pirminio viešo akcijų siūlymo fondas, skirtas MVI ir vidutinės kapitalizacijos įmonėms remti, siekiant užtikrinti geresnes galimybes gauti nuosavo kapitalo finansavimą, taip pat padės didinti MVI mokumą. Šiais veiksmais bus skatinamas bendrosios rinkos atsigavimas ir didinamas ES pramonės konkurencingumas ir atsparumas.

ES strateginės priklausomybės klausimo sprendimas

2020 m. kovo mėn. Pramonės strategijoje pabrėžta, kad svarbu stiprinti ES atvirą strateginę savarankiškumą ir kad reikia mažinti priklausomybę nuo trečiųjų šalių, kiek tai susiję su kai kuriais konkrečiais strateginės svarbos produktais, infrastruktūromis ir technologijomis. COVID-19 krizė parodė, kaip svarbu geriau suvokti, kokie yra dabartiniai strateginės priklausomybės ryšiai, ir geriau prognozuoti, kokie jie bus ateityje.

Komisijos tarnybų dariniame dokumente dėl strateginės priklausomybės ryšių, paskelbtame kartu su atnaujinta Pramonės strategija, Komisija atliko prekybos duomenimis grindžiamą analizę, kurioje pateikiamos pirmosios išvalgos. Iš 5 200 į ES importuotų produktų, kaip nustatyta analizėje, yra 137 produktai (tai sudaro 6 % visos ES prekių importo vertės) jautriose pramonės ekosistemose, kurių atžvilgiu ES yra labai priklausoma. Maždaug pusė šių produktų kilę iš Kinijos. Jie daugiausia susiję su energijai imliomis pramonės šakomis (pvz., žaliavomis) ir sveikatos ekosistemomis (pvz., veikliosiomis vaistinėmis medžiagomis) arba kitais produktais, svarbiais remiant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką.

Iš jų 34 produktai laikomi jautresniais, atsižvelgiant į tai, kad jų potencialas, susijęs su tolesniu diversifikavimu ir pakeitimu ES produkcija, galbūt yra nedidelis. Ši analizė apima šešias nuodugniais žaliavų, baterijų, veikliųjų vaistinių medžiagų, vandenilio, puslaidininkių ir debesijos bei aukštųjų technologijų apžvalgas. Analizė taip pat rodo iššūkius ir priklausomybę pažangiųjų technologijų srityje.

Kalbant apie tolesnius veiksmus, atnaujintoje Pramonės strategijoje dar kartą patvirtinama, kad Komisija ketina toliau bendradarbiauti su valstybėmis narėmis ir pramonės atstovais, be kita ko, pasitelkdama Pramonės forumą, kad būtų atlikta nuodugnesnė analizė ir sprendžiamas nustatytų strateginės priklausomybės ryšių klausimas. Kaip nurodyta Prekybos politikos peržiūroje, bus tęsiamas darbas siekiant diversifikuoti tarptautines tiekimo grandines ir įgyvendinti tarptautines partnerystes su panašiai mastančiais partneriais.

Be to, atnaujintoje Pramonės strategijoje dar kartą patvirtinta Komisijos parama pramonės aljansams strateginėse srityse, kuriose jie laikomi geriausia priemone siekiant paspartinti veiklą, kurios kitaip nebūtų įmanoma plėtoti. Visų pirma Komisija paskelbė, kad ji rengiasi įsteigti du aljansus: Procesorių ir puslaidininkų technologijų aljansą ir Pramonės duomenų, tinklo paribio ir debesijos aljansą. Ji taip pat svarsto galimybę parengti Erdvėlaivių paleidimo įrenginių aljansą ir Nulinės taršos aviacijos aljansą, kurie visapusiškai papildytų šiuo metu svarstomą Atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir mažo anglies dioksido kiekio degalų aljansą.

Pagal atnaujintą Pramonės strategiją Komisija taip pat pristatys standartizacijos strategiją, kuria siekiama ryžtingesnės pozicijos nustatant Europos ir tarptautinius standartus, vadovaujantis Europos strateginiais interesais ir vertybėmis. Nors standartizacija yra techninio pobūdžio, ji yra itin strategiška veikla. Standartais užtikrinamas įvairių prietaisų ir paslaugų sąveikumas, mažinamos prisitaikymo sąnaudos, šalinamos prekybos kliūtys, padedama bendrovėms patekti į rinkas ir sudaromos palankesnės sąlygos diegti naujas technologijas ir produktus. Be to, standartai gali atlikti itin svarbų vaidmenį skatinant ES konkurencingumą ir technologinę lyderystę, visų pirma naujose srityse, kuriose ES savarankiškai arba bendradarbiaudama su panašiai mąstančiais partneriais gali daryti įtaką tarptautinei sistemai.

Strateginių viešųjų pirkimų gairės, apie kurias paskelbta, gali dar labiau prisidėti prie tiekėjų bazės įvairinimo ir ES vertės grandinių stiprinimo pasauliniame kontekste.

Kartu su atnaujinta Pramonės strategija Komisija taip pat pasiūlė teisinę priemonę, kuria būtų sprendžiamas galimai iškraipiančio užsienio subsidijų poveikio bendrajai rinkai klausimas. Ši priemonė gali būti itin svarbus elementas, nes ja būtų atsižvelgiama į vienodų sąlygų išorės aspektą, ir taip ji prisidės prie sąžiningos ir konkurencingos bendrosios rinkos skatinimo.

Galiausiai atnaujintoje Pramonės strategijoje nustatytos iniciatyvos taip pat turi būti rengiamos atsižvelgiant į platesnį trečiųjų šalių svarstomų veiksmų kontekstą. Pavyzdžiui, JAV peržiūri savo tiekimo grandines, daugiausia dėmesio skirdama baterijoms, puslaidininkiams, veikliosioms vaistinėms medžiagoms, retųjų žemių elementams ir šešioms bazinėms pramonės sritims¹. G 7 taip pat sprendžia pasaulinės tiekimo grandinės pažeidžiamumo klausimus, įgyvendindama naują G 7 ekonominio atsparumo veiksmų planą.

Dvejopos pertvarkos spartinimas

Pandemija paveikė žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos greitį ir mastą. Siekiant sustiprinti verslo scenarijų, susijusį su pertvarka, ir jo nuspėjamumą – tai yra išankstinės tinkama informacija pagrįstų investicinių sprendimų priėmimo sąlygos, – pramonei reikalinga nuosekli reguliavimo sistema, galimybės naudotis pajėgumais ir infrastruktūra (įskaitant skaitmeninius), galimybės gauti finansavimą (ypač daug dėmesio skiriant nuosavo kapitalo priemonėms ir poreikiui gerinti kapitalo ekosistemą), prieiga prie žaliavų ir energetika, kurios priklausomybė nuo iškastinio kuro būtų mažesnė, taip pat tinkami įgūdžiai.

Atsižvelgiant į tai, atnaujintoje Pramonės strategijoje pateikiama pirmoji iššūkių, su kuriais susiduria keturiolika pramonės ekosistemų, ir jau pradėtų įgyvendinti pokyčius skatinančių iniciatyvų analizė. Šia analize svariai prisidedama prie to, kad kartu su pramone, valdžios institucijomis, socialiniais partneriais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais būtų bendrai nubrėžtos pramonės ekosistemų vadinamosios pertvarkos trajektorijos.

Taip pat reikia kurti ir plėsti žaliųjų produktų rinkas ir skatinti investicijas. Investicijos pagal priemonę „Next Generation EU“, kurias praėjusį vasario mėnesį Konkurencingumo taryba turėjo galimybę aptarti, suteiks galimybių struktūriškai pakeisti mūsų ekonomiką. Siekiant paskatinti dvejopą pertvarką svarbus vaidmuo gali tekti daugiavalstybiams projektams, pramonės aljansams, Europos partnerystėms ir kitoms priemonėms.

¹ Gynyba, sveikata, IRT, energetika, transportas, žemės ūkio maisto produktai. Žr. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/presidential-actions/2021/02/24/executive-order-on-americas-supply-chains/>.

Prieiga prie svarbiausių žaliavų

Atnaujintoje Pramonės strategijoje ir joje pateikiamame ES strateginės priklausomybės ryšių ir pajėgumų apraše dar labiau atkreipiamas mūsų dėmesys į ES priklausomybę nuo žaliavų tiekimo iš trečiųjų šalių.

ES veiksmų plane dėl svarbiausių žaliavų² pateikiama dešimt veiksmų atsparumui ir atviram strateginiam savarankiškumui didinti, kartu mažinant išteklių naudojimo poveikį aplinkai ir socialinį poveikį. Valstybių narių informuotumas apie jų strateginę priklausomybę nuo svarbiausių žaliavų, be kita ko, dėl to, kad jas naudoja galutinės grandies pramonės įmonės, ir dėl aktyvaus jų dalyvavimo, laikomas itin svarbiu veiksmu ES veiksmų plano sėkmei užtikrinti. Viena iš sričių, kuriose reikia skubiausiai imtis veiksmų, yra retųjų žemių elementų sritis. Šie elementai yra esminiai gaminant nuolatinius magnetus įvairiose pramonės ekosistemose, visų pirma automobilių, atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir gynybos ekosistemose³.

Beveik visiškas priklausomumas nuo vienos šalies, kuri yra vienintelis retųjų žemių elementų tiekimo šaltinis ir vienintelė tų elementų išgryninimo bei magnetų perdirbimo vieta (Kinija), gali būti laikomas strateginiu pavojumi, kurį kuo greičiau siekia išspręsti ne tik ES, bet ir JAV, Japonija, Jungtinė Karalystė, Kanada, Australija, Indija ir kitos šalys.

Reikalingos investicijos, ir Europos žaliavų aljansas yra parengęs investicinių projektų bazę, kuri galėtų padėti spręsti svarbius priklausomybės nuo žaliavų klausimus. Tačiau tam, kad tai pavyktų, galutinės grandies gamintojai turi sukurti rinką.

² COM(2020) 474, 2020 m. rugsėjo 3 d.

³ Nuolatinius magnetus naudoja 95 % elektromobilių, vėjo jėgainėse yra vidutiniškai 600 kg nuolatinių magnetų vienam MW. Gynybos pramonėje naudojamų nuolatinių magnetų dalis yra nedidelė, tačiau jie yra aukštos kokybės ir juos sudėtinga pakeisti.

Šiuo metu apsirūpinimas retųjų žemių elementų vidaus ištekliais beveik lygus nuliui. ES veiksmų plane valstybės narės ir regionai raginami geriau panaudoti vidaus išteklius nustatant svarbiausių žaliavų gavybos, perdirbimo ir atliekų valorizacijos projektus, kurie gali pradėti veikti iki 2025 m. (pvz., vykdant atitinkamas investicijas į nacionalinius gaivinimo ir atsparumo planus). Iki 2030 m. apsirūpinimas vidaus ištekliais gali sudaryti 20 % metinės ES paklausos⁴.

Komisija pasiūlė plėtoti strategines partnerystes su daug išteklių turinčiomis šalimis, siekiant diversifikuoti išorės šaltinius, ir jau derisi su Kanada ir Ukraina. Svarbūs ir kiti regionai, pavyzdžiui, Vakarų Balkanai. Serbija turi daug ličio, boratų ir kitų svarbiausių žaliavų išteklių ir patvirtino, kad yra suinteresuota plėtoti strateginę partnerystę su ES. Komisija taip pat svarsto galimybę suinteresuotoms Afrikos šalims pasiūlyti strategines partnerystes, kad padėtų joms kurti pridėtinę vertę kasybos sektoriuje, kuris būtų ekonominio ir socialinio vystymosi varomoji jėga.

Svarbu dar kartą pažymėti, kad kiti pasauliniai veikėjai taip pat žvalgosi į šias šalis, kad užtikrintų svarbiausių naudingųjų iškasenų tiekimą. Todėl labai svarbu, kad valstybės narės ir Europos bendrovės aktyviai dalyvautų šiose strateginėse partnerystėse.

Klausimai diskusijoms

- 1. Dėl kurių trijų atnaujintos Pramonės strategijos elementų reikėtų pirmumo tvarka nustatyti politikos priemones, kurias reikėtų patvirtinti trumpuoju / vidutinės trukmės laikotarpiu? Atsižvelgiant į pagrindinį vidaus rinkos vaidmenį, kurie trys elementai turėtų būti laikomi itin svarbiais kalbant apie naująją bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo ekstremaliose situacijose priemonę?*
- 2. Ar dėl priklausomybės nuo svarbiausių žaliavų nukentės investicijos į didelius ir sparčius pokyčius, reikalingus, kad būtų veiksmingai suaktyvinta žalioji ir skaitmeninė pertvarka? Kokias investicijas į žaliavų vertės grandines valstybės narės ketina remti pasitelkdamos privačias investicijas, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, ES fondus ir (arba) valstybės pagalbą?*

⁴ Europos žaliavų aljanso (*European Raw Materials Alliance*, ERMA) skaičiavimai: iki šiol ERMA nustatė 14 vidaus projektų, pagal kuriuos iki 2030 m. galėtų būti užtikrinta 7 000 t magnetų ir patenkinta 20 % metinės ES paklausos.